

Проект BG051PO001-3.1.03-0001
„Квалификация на педагогическите специалисти

Европейски съюз

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

ПРОЕКТ
„ОБУЧЕНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИ СПЕЦИАЛИСТИ
ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И
КОМПЕТЕНТНОСТИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕТО НА
УЧЕНИЦИТЕ.”

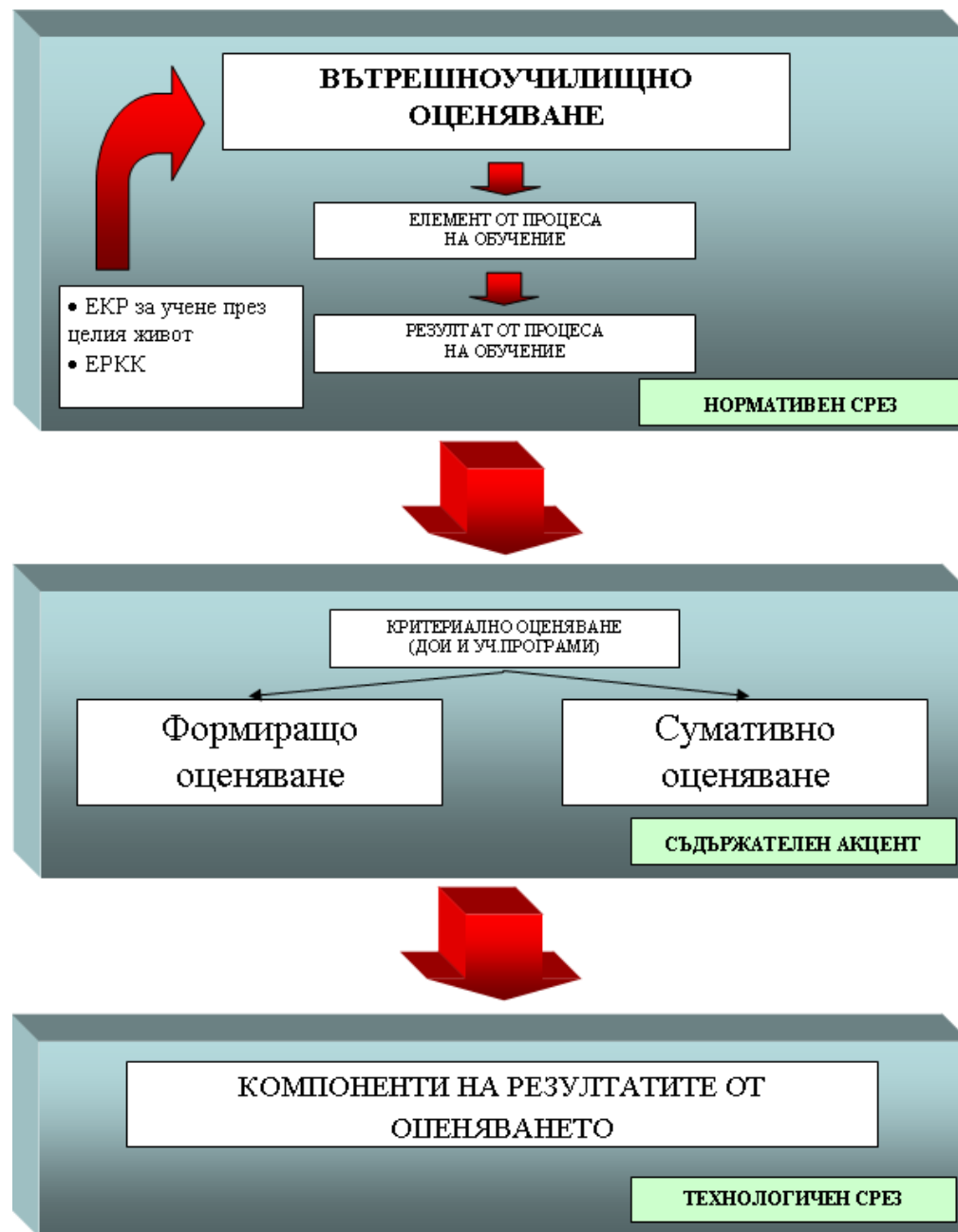
МОДУЛ 1

Текущо

вътрешноучилищно

оценяване

Концептуална схема на модула

Вътрешноучилищно оценяване

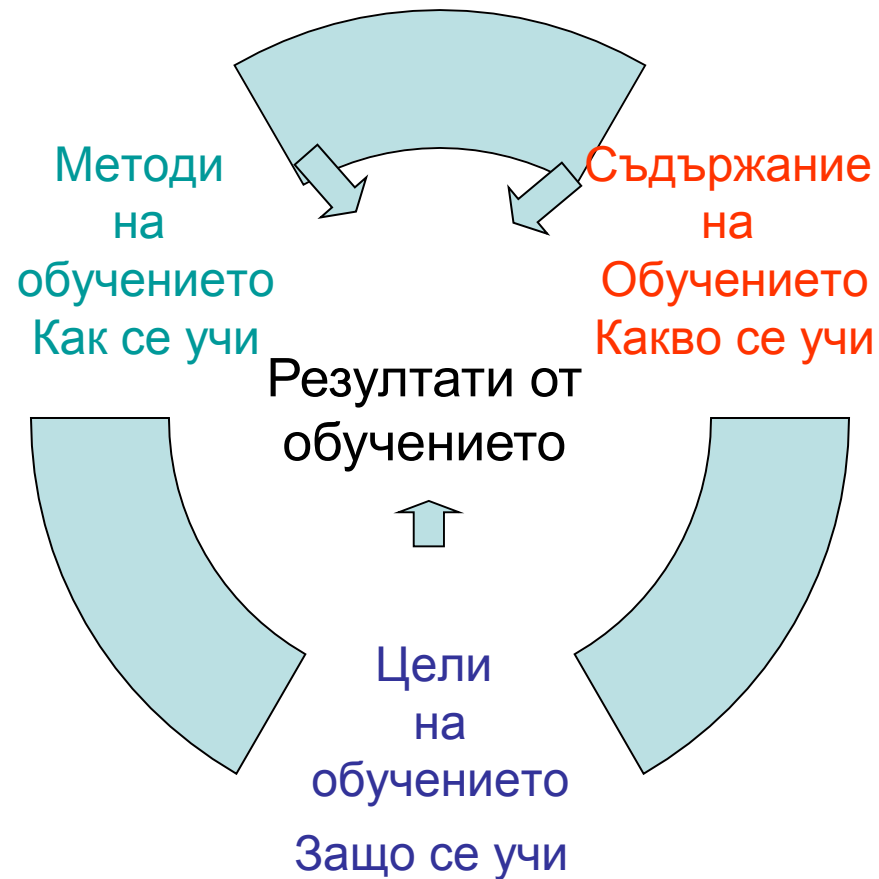
- ✓ Същност на оценяването
- ✓ Функции на оценката
- ✓ Видове оценяване
- ✓ Форми на оценяване

Цели на вътрешното оценяване

- Обективно оценяване на постиженията на учениците.
- Контрол и управление на процеса на обучение.
- Осигуряване на по-качествено обучение.

Оценяването е част от процеса на обучение и негов резултат

Оценяването е част от непрекъснатия процес
планиране-обучение-оценяване-планиране...

Методология на оценяването -
всички елементи на учебната среда да са
ориентирани към потребностите на ученика
(критериално-ориентирана система)

- - **откритост** и **прозрачност** на критериите, правилата и измерителните процедури
- - **измеримост** на резултатите –обективност и адекватност на оценката
- - **отчитане на индивидуалния** прогрес на ученика
- - **регулярност** на оценяването
- - **степенуване** на оценките

Какво означава “измерване”?

- Основна цел на всяко измерване е да получим информация, която да ни позволи да реагираме адекватно при вземането на решение.
- Събирането на необходимата информация става на базата на сравнението.
- Измервайки даден обект, на практика ние го сравняваме с нещо познато, т.е. с нещо, чиято мярка ни е известна.

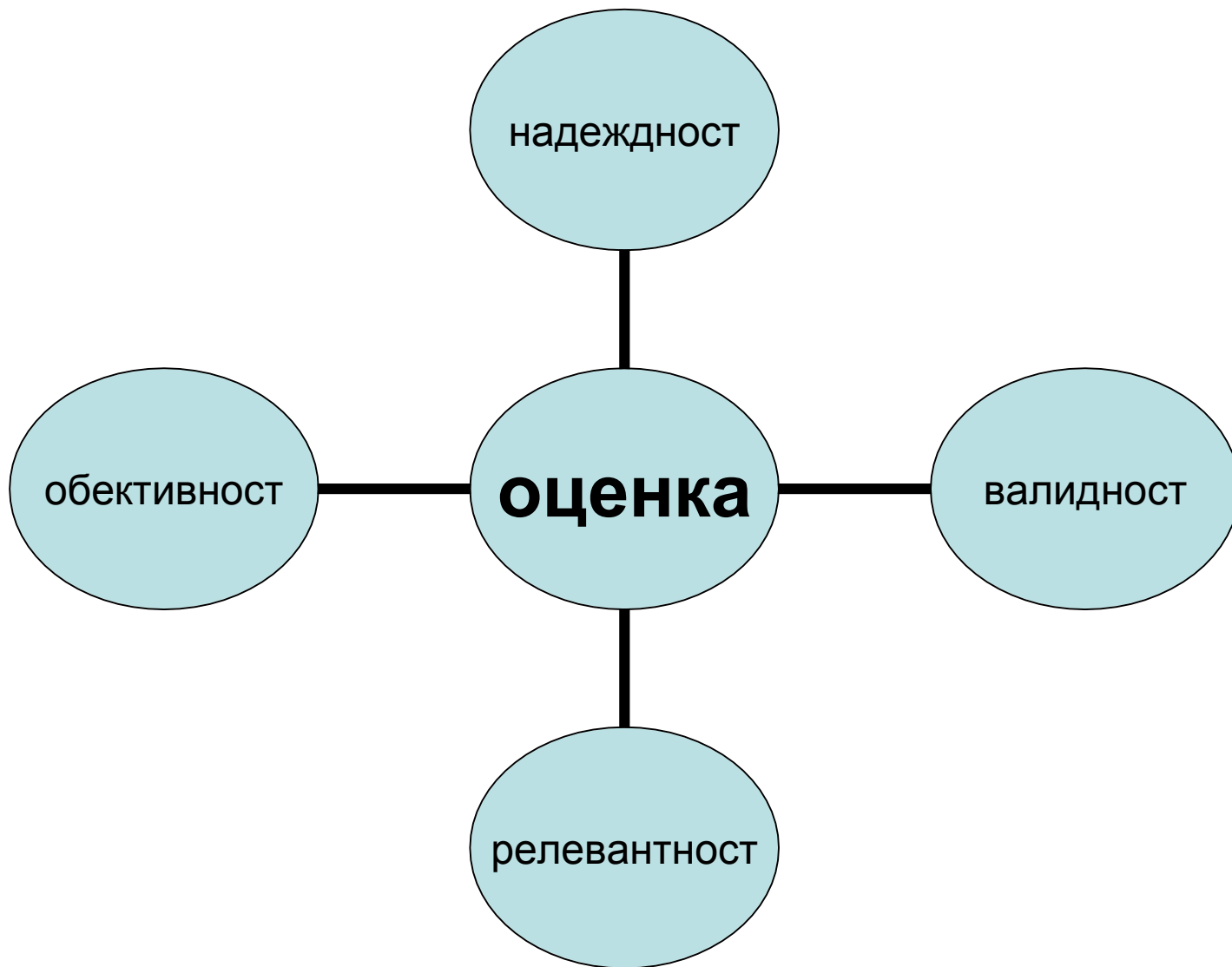

Същност на оценяването

- Основен обект на оценяването са знанията, уменията, отношенията и компетентностите на учениците. Те допускат измерване и затова ги наричаме *педагогически величини*.
- Измерването на педагогически величини (знания и умения) е резултат от съпоставянето им с предварително зададени критерии (стандарт).
- При измерването се извършва съпоставяне и сравняване на целите на обучение с постигнатите резултати.
- Оценката е резултата от сравняването, с който се определя качеството на обекта по отношение на измерваната характеристика.
- Оценката сама по себе си не носи информация. Тя зависи от нейната интерпретация.
- Оценката служи за взимане на решения.

Основни характеристики на оценката

Обективност на оценката

Обективността на оценката се изразява в нейната независимост от:

- личността на изпитващия
- формата на изпитната процедура
- условията на измерването

Надеждност на оценката

- Надеждността на оценката е точността на измерване на педагогическите величини знания и умения (или постоянството, с което се измерва многократно дадена величина).
- Тя се свързва с грешката на измерването. Когато измерваме педагогически величини, винаги отчитаме грешката на измерването - разликата между действителната и наблюдаваната стойност на знанията и уменията.
- Грешката на измерването зависи от:
  - *качеството на инструмента* (например теста);
  - целите на измерването
  - *вида на измерването* (педагогическите измервания са индиректни)
  - *субекта*, който прави измерването

Валидност на оценката

- Валидността на оценката показва дали тя *мери това, което е заложено в предварителните критерии* (стандарти).
- Надеждността на оценката е *вид валидност по отношение на външен критерий*.
- Високата надеждност (точност) е необходимо условие за постигане на валидност.

Например:

Един тест може да е с висока надеждност (малка грешка на измерването), но да не измерва това, за което е предназначен.

Един тест не може да има голяма валидност, ако грешката, с която измерва резултатите от обучението е голяма.

Релевантност на оценката

- Под релевантност се разбира степента на придържане на измервателната процедура към целите на обучение. Изпитните въпроси са релевантни, ако допринасят за валидността на оценката в контекста на целите на обучение.

Регулиращи възможности на оценката

1. Позитивни въздействия (стимули)

- Недостигът на стимули действа демотивиращо.
- Стимулите актуализират потенциала на личността, разширяват възможностите ѝ, поощряват творчеството, активират познавателните интереси, правят акта на оценяване желан.

2. Негативни въздействия (наказания)

- Справедлива и несправедлива отрицателна оценка.
- Справедлива и несправедлива положителна оценка.

Субективни фактори, които влияят на оценяването

1. Качества на учителя – взискателност и снизхождание
2. Ефекти на съвкупността:
  - ефект на ореола
  - ефект на контраста
  - ефект на реда
  - ефект на пола
  - ефект на умората
  - ефект на гласа и др.

Стандарт на професионалните умения на учителя

(New York State Professional Standards and Practices Board for Teaching,
October 2007)

Компетентност в планирането и подготовката на урока

- оптимален темп на работа
- концентрация на вниманието на учениците
- многообразие на формите на представяне на материала

Компетентност в управлението на учебната дейност

- максимално включване на всички ученици
- разнообразие на формите на работа и учебните задачи
- сътрудничество между учители и ученици

Максимално съответствие на потребностите на учениците

- максимално отчитане на индивидуалните потребности на учениците
- диференциация на задачите по сложност и обем

Осигуряване на активност и самостоятелност на учениците

- самостоятелна работа по двойки, групи и индивидуално
- емоционално ангажиране на учениците
- добра комуникация между учениците
- индивидуална работа и обратна връзка

Използване на разнообразни форми и методи на оценяване

- разнообразие на инструментариума за оценяване
- Използване на оценяването за управление на учебния процес

Как са оценявали през XIX век в българските училища?

(Наставления за учителите - написал П. В. Горбановъ, печатница
Македония, Цариградъ, 1871)

1. Учителят трябва по-напред да поправи себе си, а тогаз може да поправи ученика.
2. Не прекъсвай ученика, дори когато отговаря невярно, нека се изкаже.
3. Помни, че една от причините за неуспеха на учениците си ти.
4. Научи имената на всички ученици и ги викай по име, когато ги препитваш.
5. Не бъди злопааметен и не напомняй на учениците предишните им грешки при изпитването.
6. Учителят трябва основно да познава отговора на ученика, без да гледа в книгата.
7. Не давай никой да ти се меси в писането на бележката по предмета.

Реалността на оценката зависи от:

- Еднозначността и яснотата на формулираните цели на обучението (*критериите на обучението*) – задължителни, нормирани и стандартни.
- Правилното измерване на съответствието между критериите и постиженията на учениците (*инструментарииум на измерването*).

Системата за оценяване включва:

- стратегията на оценяването
- методи и форми за оценяване
- критерии за оценяване на вида учебна дейност по познавателни нива, показатели и индикатори на оценяването
- процедури и правила за оценяване
- схема от оценки

Стратегии на оценяване

- формално и неформално оценяване
- формиращо и сумативно оценяване
- процесуално и резултативно
- аналитично и холистично оценяване
- вътрешно и външно оценяване
- нормативно и критериално оценяване

Аналитично и холистично оценяване

- Аналитично- оценяваме компонентите на оценяваното.

Например: есе по литература (правопис, стил, обем, логическа връзка между параграфите и др.).

- Холистично- глобална оценка на оценяваното

“ ...всеки елемент може да се позиционира и оцени само в контекста на цялото, към което принадлежи”

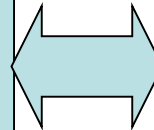
Stufflebeam, D., Systematic evaluation, Boston, 1985

Например: устно изпитване

Процесуално и резултативно оценяване

Оценяване на процеса на обучение
- процесуално оценяване

Оценяване на продукта на обучение
(результатите от обучението)
- резултативно оценяване

Нормативно и критериално оценяване

Постиженията на даден ученик могат да бъдат изразени по два начина:

- (1) Каква част от учениците имат по-лоши (по-добри) резултати – **нормативно оценяване**
- (1) Каква част е постигнал от това, което се определя като стандарт – **критериално оценяване**

Пример (нормативно оценяване)

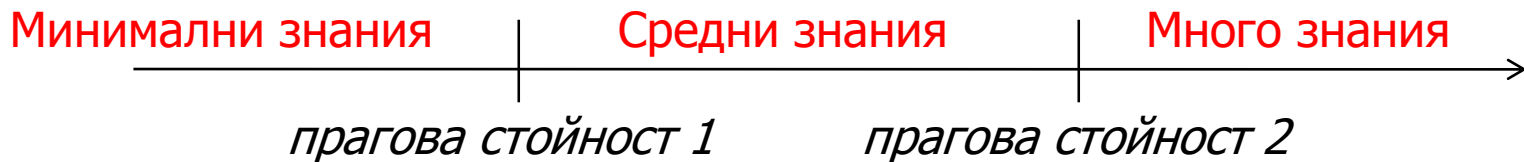
Брой ученици	291	Брой въпроси	40
Минимален тестов бал	1	Максимален тестов бал	35
Среден тестов бал	17,76	Стандартно отклонение	8,34

Ученикът Х е постигнал 25 точки. 76,6% имат по-лош резултат; 2,7% имат като неговия резултат; 20,7% имат по-добър резултат

Ученикът Y е постигнал 12 точки. 29,6% имат по-лош резултат; 3,8% имат като неговия резултат; 66,6% имат по-добър резултат

Пример (критериално оценяване)

Определянето на подразделенията на скалата става чрез сложна процедура, която се нарича “**определяне на прагови стойности**”
Обикновено се определят една или две прагови стойности, които разделят скалата на две или три части.

Характеристики на системата за оценяване

- Цялостност на системата - оценяването се ориентира към оценка на резултатите от обучението.
- Комплексен подход към оценяването - съчетават се обективни и субективни методи, оптимално се съчетават резултатите от външното и вътрешното оценяване.
- Поддържане на динамика в развитието на системата - тя служи не само за оценяване и контрол на постигнатите резултати, но и за оценка на качеството на образованието.
- Отчет на рисковете в системата – неизмеримост на резултатите поради липса на обективни критерии и измерителни процедури, увеличаване на времето за оценяване за сметка на обучението, претоварване на учители и ученици и др.

Изисквания към системата за оценяване

Системата на оценяване трябва:

- да дава възможност да определи **колко** успешно е усвоено учебното съдържание, формирани умения и компетентности, да се **сравни** достигнатото ниво на постижения от учащите се с определени изисквания, заложи в учебните програми.
- да отбелязва **измененията** както в нивото на подготовка на всеки ученик, така и **динамиката** на неговото развитие в различните сфери на познавателната му дейност (усвояване и преработване на информация, прилагане на знания и умения, оценъчни дейности и др.), което да позволи да се получи по-пълна картина на неговите успехи и затруднения в процеса на обучението му.

Изисквания към системата за оценяване

- В системата за оценяване трябва да се заложи механизъм, поощряващ и развиващ **самооценката** на учениците, а така също и възникване на **рефлексия** в хода на учебния процес. При това ученикът да има възможност да **съпостави** резултатите от обучението, които има, с оценката, поставена от учителя.
- Пълната **прозрачност** на системата за оценяване е фактор, подтикващ учениците към самооценка.
- Системата за оценяване **не трябва** да действа травмиращо психиката на учениците, като изключва травмиращи ситуации. Основният фактор за това е **информирание** на всички участници в учебния процес за системата на оценяване като необходим инструмент за успешно получаване на образование и за осигуряване на обратна връзка.

Задачи на оценяването

Определяне нивото на усвоените знания и умения на всеки ученик на всеки етап на обучението

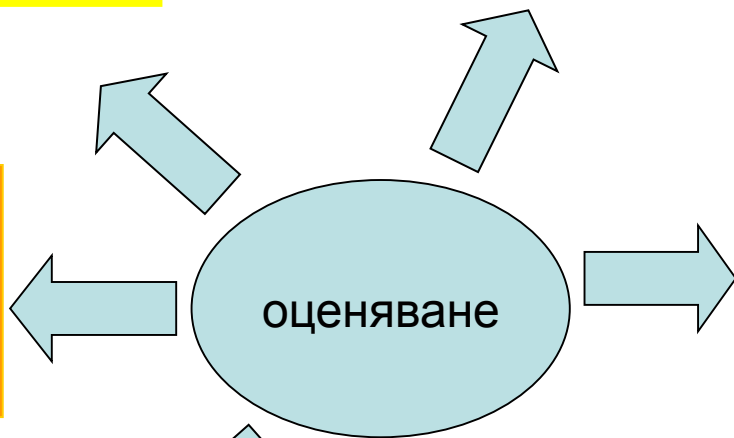
Диференциране на значимостта на оценката, получена за различни видове дейности

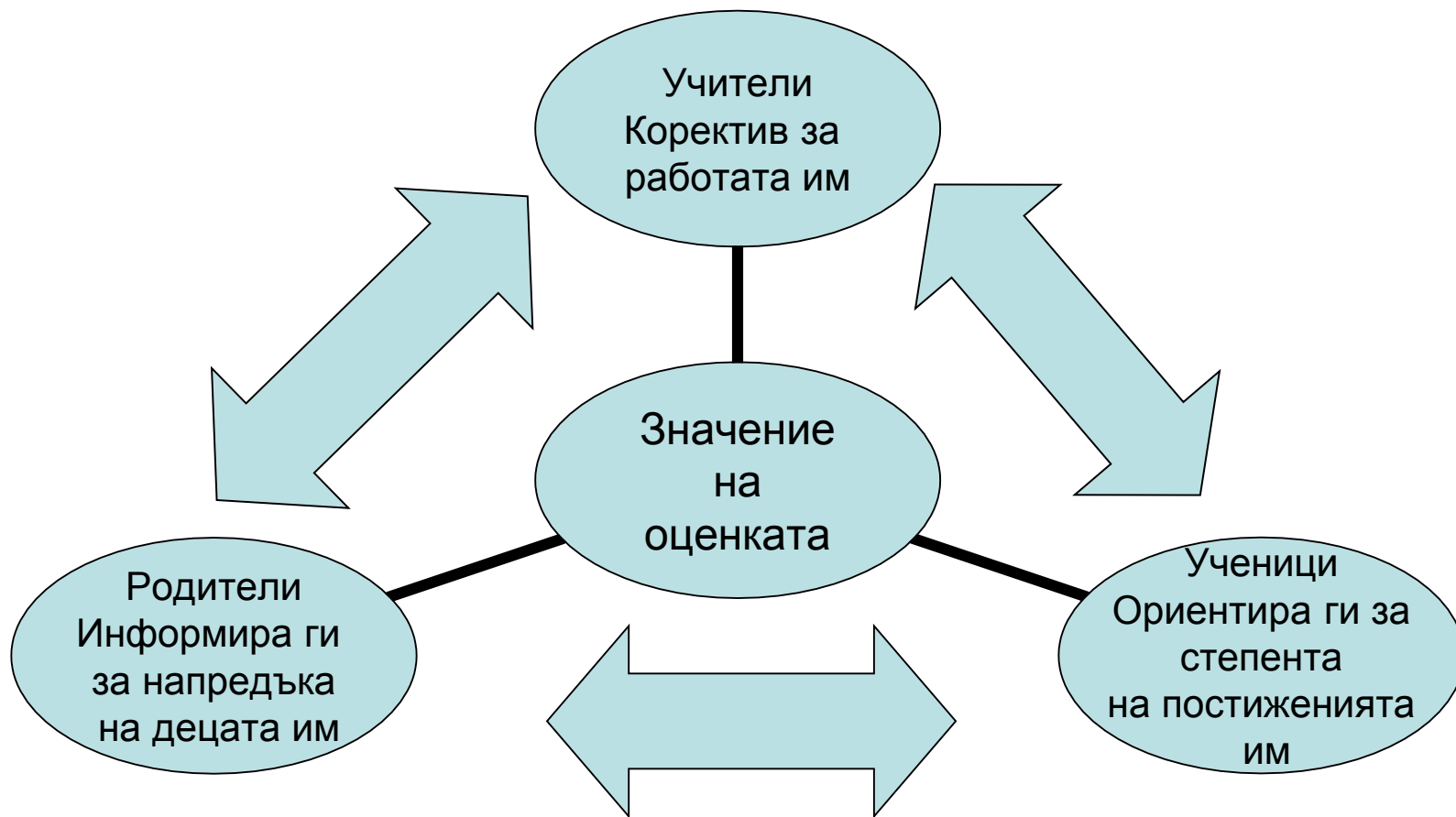
Проследяване и отчитане на индивидуалния прогрес на всеки ученик

Осигуряване на обратна връзка между ученици, учители и родители

Мотивиране на учениците за участие в учебния процес

Анализиране на ефективността на учебната програма

Възпитателни функции на оценката

- Една от **възпитателните функции** на оценката е да се формират умения за разбиране на причините за успеха или неуспеха в учебната дейност и способност да се преодоляват ситуациите на неуспех.
- Целенасочено възпитаване в това има създаването на такива ситуации – чрез ролеви игри, състезания, викторини и др.

Оценяването има няколко основни функции:

- оценяване на постиженията на учениците
- регистриране на напредъка в обучението на учениците
- диагностиране на трудностите в обучението
- осигуряване на обратна връзка за управление на обучението
- оценяване на учебните програми и стандарти
- мотивация на учениците за обучение

Обучаваща функция на оценката

- коригира и усъвършенства знанията и уменията на учениците
- повишава трайността на знанията (повторение на знанията)
- развива самостоятелните действия и тяхната ориентировъчна основа
- насърчава комуникативните и вербалните умения
- насърчава логическото мислене

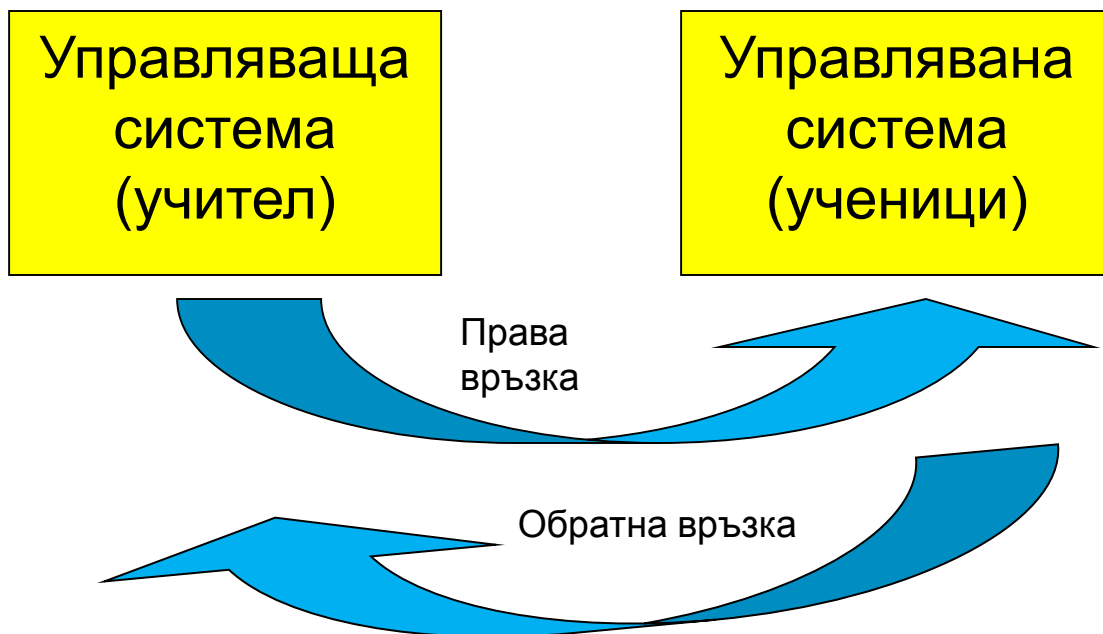
Управление на учебния процес

Логистичен модел на управлението на Лорбър и Пиърс

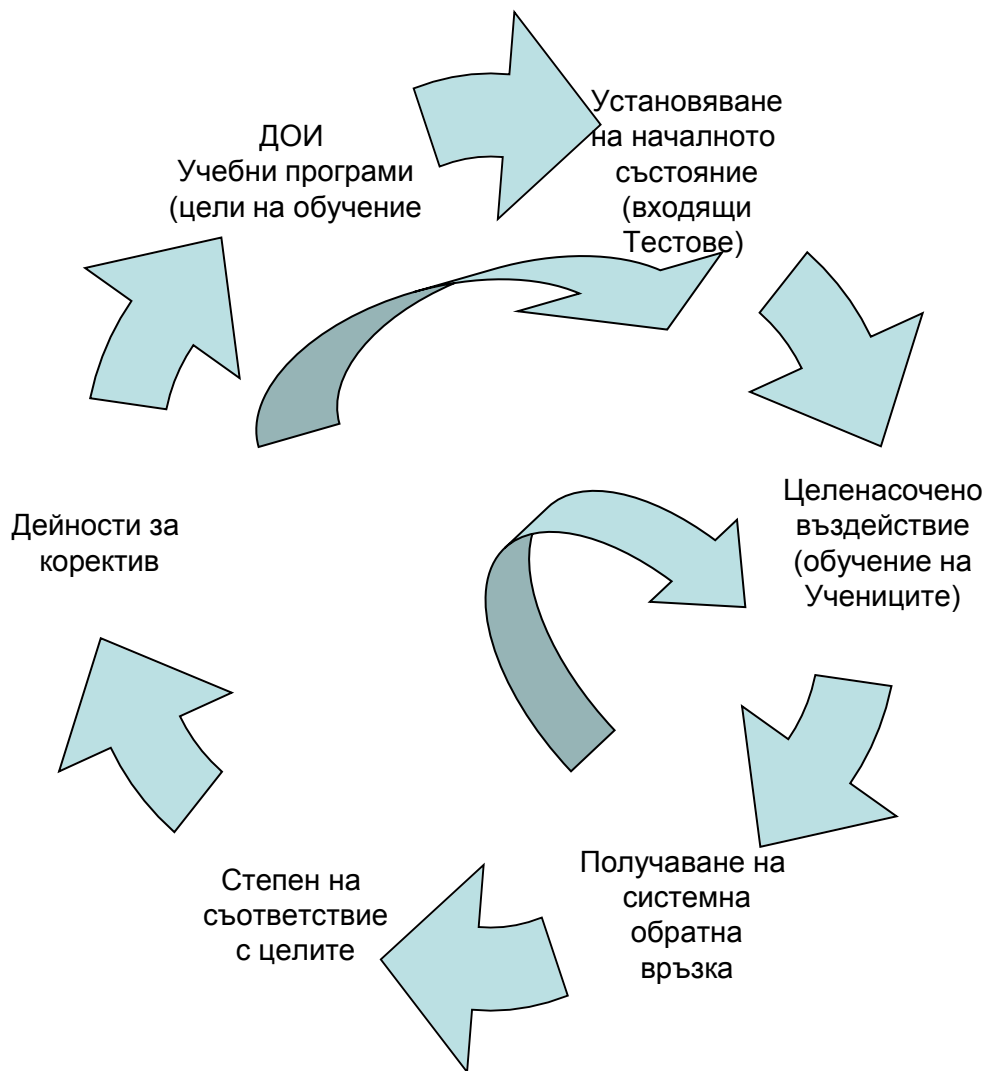
(Lorber M., Pierce W., *Methods and evaluation for secondary teaching*, N.J., 1983)

- Точно формулиране на целите на обучение.
- Установяване на началното състояние на системата.
- Извършване на дейности в акта на обучение:
  - съставяне на план за система от педагогически въздействия
  - осигуряване на обратна връзка (информация за процеса на обучение)
  - преработване на информацията с цел коригиращи въздействия
- Установяване на степента на съотнасяне на цели и резултати.
- Оценяване на учениците.

Управление на учебния процес

Оценяването е основен фактор за **управлението** на учебния процес (***въздействие върху учебния процес***)
(цикличен процес с права и обратна връзка)

Основни принципи на вътрешното оценяване

- Начинът на оценяване се определя преди всичко от **целта** на оценяването.
- Вътрешното оценяване регистрира и **развитието, напредъка** в обучението на всеки ученик. Това е най-съществената разлика между вътрешното и външното оценяване. Последното регистрира крайните резултати от ученето на даден ученик, група ученици, клас, училище и т.н.
- Оценяването трябва да дава информация главно за това, **което ученикът може да прави**, а не което не може да прави.

Основни принципи на вътрешното оценяване

- Целта на вътрешното оценяване **не е в разграничаване** и поставяне на етикет «по-добър» или «по-лош», а в създаването на по-добри условия за постигане на планираните учебни цели от учениците.
- Оценяваният и оценяващият трябва **предварително** да знаят условията и критериите на оценяването, които трябва да са ясно формулирани.

Основни принципи на вътрешното оценяване

- Процедурата по оценяване се основава на **реализирана** обратна връзка между оценявания и оценяващия.
- Не само учителят, но и ученикът трябва да има **представа** над какво има още да работи за постигане на целите в близко време.
- Условиата и критериите на оценяването трябва да бъдат достатъчно **разнообразни**, за да се получи най-обективна информация за състоянието на развитието на учениците.

Основни принципи на вътрешното оценяване

- Постиженията и прогресът в учението се документират **системно** по време на учебната година.
- Може да се оценява както **индивидуалната, така и груповата работа** на учениците. При външното оценяване се оценява само индивидуалната работа на учениците.
- При обучение, основано на стандарти (ДОИ), се оценява доколко всеки един ученик е постигнал очаквания според учебната програма резултат. В този смисъл вътрешното оценяване е **критериално**, а не нормативно.

Основни принципи на вътрешното оценяване

- Обекти на оценяване са не само и не толкова знанията и базовите (основните) умения*, а и процесуалните умения**, разбирането на понятията, идеите, креативността, дори интересите и нагласите.
- Оценяването на процесуалните умения се извършва най-добре **по време на учебни дейности**, отколкото в края на раздела.
- Оценяването трябва да бъде включено във **всеки урок**.
- Оценката да е обоснована така, че да бъде **разбрана и приета** от ученика.

Проблеми на оценяването

1. Липса на стандарти за ВО.
2. Субективизъм при оценяването – учителите имат различни критерии за оценката.
3. Дефицит на формиращото оценяване в практиката.
4. Комплексен характер на оценяваните компетентности (включват личностни качества, отношение, опит, отговорност и др.).
5. Липса на часове за проверка и оценка.
6. Съчетаването и диференцирането на различните форми на оценяването.
7. Зависимостта между вътрешното и външното оценяване - няма корелация между тях.
8. Отношенията между текущото (формиращо) и крайното (сумативното) оценяване.

Проблеми на оценяването

9. Учителите оценяват като се ориентират към средното ниво на знания в класа (нормативно оценяване), а не към постигане на критерии.
10. Липсва оценяване на усвояването на конкретните елементи на знанията и уменията по отделни раздели от учебното съдържание, което не позволява да се определи индивидуалния път на обучение на всеки ученик.
11. Често липсва ефективна обратна връзка между учениците и учителите, което намалява мотивацията за обучение.

Критериално оценяване

*Формиращо (текущо)
оценяване
Formative assessment*

Определяне на степента на усвояване на знания и формираност на уменията в процеса на ежедневната работа в клас. Формиращите оценки не трябва да влияят на сумативните оценки, което освобождава учениците от страха от допускане на грешки, които са неизбежни при усвояването на знанията и уменията.

*Констатиращо
(сумативно) оценяване
Summative assessment*

Опредяне на нивото на знанията след завършване на раздел от учебното съдържание. Сумативните оценки са основни за оформяне на срочните и годишни оценки.

Практическа значимост на критериалното оценяване

- Оценява се цялостната работа на ученика;
- Критериалното оценяване дава равни шансове за всички ученици.
- Постиженията на учениците се сравняват с предварително зададени еталони (стандарти) за постижения, които са известни на учениците;
- Учениците и родителите знаят механизма (алгоритъма) на оценяването, по който сами могат да определят нивото на знанията и уменията си;
- Оценява се само това, което учениците са учили, защото критериите за оценяване изразяват конкретните учебни цели.

Критериалното оценяване помага на учителите да:

- разработят критерии за постигане на качествени резултати от обучението
- имат оперативна информация за анализ и планиране на своята дейност
- подобрят качеството на обучението
- проследяват индивидуалния път на обучение на всеки ученик, като отчитат индивидуалните му особености
- използват разнообразни подходи, методи и форми на оценяването
- правят предложения за усъвършенстване на съдържението на обучението.

Критериалното оценяване помага на учениците да:

- използват разнообразни видове методи за учене, осъществяват различни дейности и по различни начини да демонстрират своите знания, умения и компетентности
- знаят и разбират критериите за оценяване на тяхната дейност, осъзнават критериите за резултатите от успешно обучение
- участват в рефлексия, оценявайки себе си и своите съученици;
- използват знанията си за решаване на реални задачи, изразявайки различни мнения, да мислят критично.

Критериалното оценяване помага на родителите да:

- получат доказателства за нивото на развитие и обучение на децата им
- проследят прогреса в обучението на децата им;
- подпомагат активно и целенасочено децата си в процеса на обучението
- съдействат на учителите за осигуряване на подходяща учебна среда.

Формиращо оценяване (определение)

Процес на получаване и интерпретация на информация за обучението на ученика, които учителите и учениците използват, за да решат колко са напреднали в обучението си, какво още искат да постигнат и как да осъществят това по най-добрия начин.

Department of Education and Science and the Welsh Office

- *Целта на оценяването е да подобрим резултатите, а не само да ги измерим. Макар че качеството на формиращото оценяване забележимо се подобри, то си остава слабото място в процеса на обучение в много училища.*

Формиращо оценяване (formative assessment)

- Съвременна международна образователна стратегия.
- Формиращото оценяване се различава от външното (стандартизирано и сумативно).
- Формиращото оценяване предполага оценка на постиженията на учениците от учителите, които ги обучават. То е ориентирано към конкретния ученик, предназначено е да анализира пропуските в усвояването на учебните елементи и не прави сравнения на резултатите на отделните ученици (Fishman).
- Формиращото оценяване е по-скоро словесна (описателна) система (William Boyle).
- Ученикът получава достъп към оценяването: той разбира как го оценяват и това го прави съзнателен участник в процеса на обучението.

Формиращо оценяване-същност (formative assessment)

- Оценяват се постигнатите резултати в обучението на даден етап.
- Оценява се процеса на формиране на знанията и уменията.
- Оценява се осъзнаването от учениците на собственото им развитие в процеса на обучението.

Формиращото оценяване има три аспекта:

- Оценка на обучението
- Оценка за обучението
- Оценката като обучение

Учителите използват резултатите от обучението за проследяване на прогреса на учениците

Учителите обсъждат резултатите с учениците

Учителите използват резултатите за подобряване на работата си

Учениците имат право на избора на решение за своето обучение

Учениците предварително знаят критериите за успешност

В процеса на обучение са осъществява непрекъснатата обратна връзка

Учениците се самооценяват и взаимно се оценяват

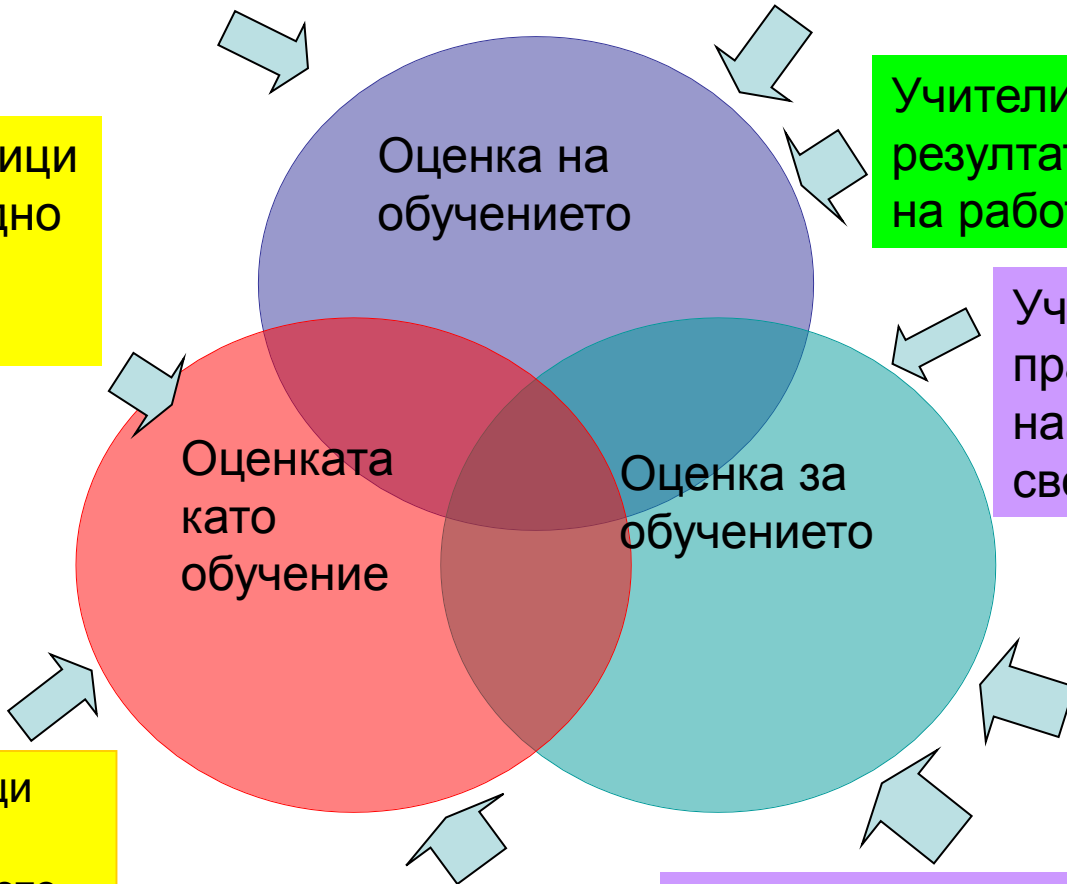
Оценката като обучение

Оценка за обучението

Оценка на обучението

Учители и ученици определят заедно желаните резултати

Учители и ученици си сътрудничат при формулирането на учебните цели

Оценъчни техники при формиращото оценяване

- **Техники, осигуряващи обратна връзка между учители и ученици:**

тестови въпроси, седмичен отчет, кратки отговори на въпроси (summary), понятийни и интелектуални карти, оценка от кратка самостоятелна работа, съставяне на тестове и задания от ученици, взаимно рецензиране на работи, домашни задания и др.

- **Рефлексивни оценъчни техники:**

въпросници, анкети, взаимно оценяване, самооценяване, рефлексия (осъзнаване на собствените действия), познавателна рефлексия и др.

Кое е интересно?

Кое ми е трудно?

Защо ми е трудно?

Какъв е моят резултат («С какво се гордея?»)

Кое мога да подобря?

Източници на информация за формиращото оценяване

- **Разработки на учениците** (*домашни, мини-проекти и презентации, есета, отчети от наблюдения и опити, решени задачи, тетрадки за работа в клас, дневници, кратки самостоятелни работи, конструирани модели и схеми, чертежи, таблици, други организирани данни, съчинения, доклади и съобщения и други разнообразни творчески работи*).
- **Наблюдение на индивидуалната и съвместна дейност** на учениците в хода на изпълнение на поставените им задачи.
- **Статистически данни**, получени от целенасочени наблюдения и педагогически изследвания с ясно изразени показатели и дескриптори.
- **Резултати от устни или писмени изпитвания.**
- **Карти за оценка и самооценка на ученика.**

Оценъчни техники при формиращото оценяване

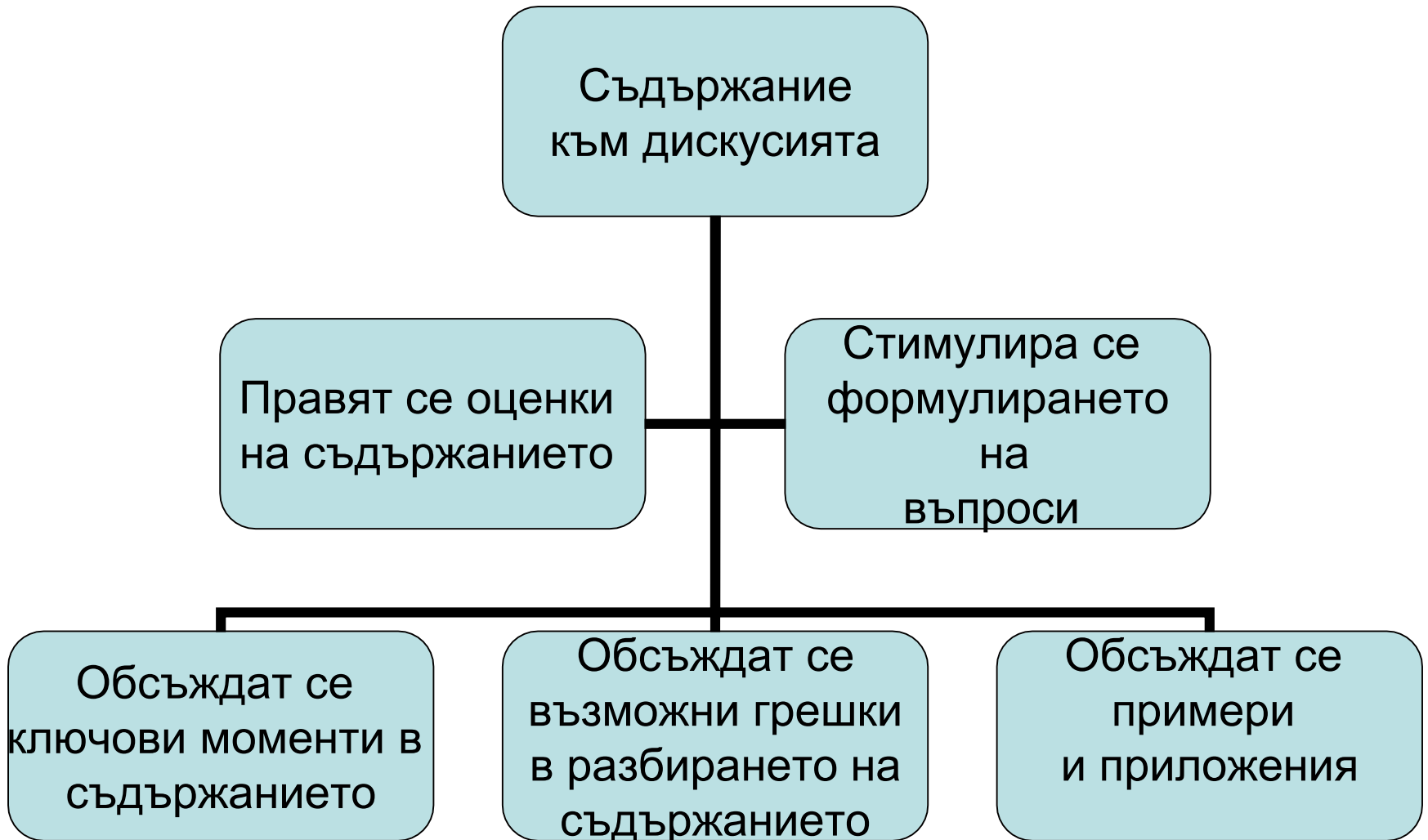
- Учениците се въвличат в дискусии за смисъла на изучаването по двойки или в малки групи, след което представят постигнатите решения или изводи (т. н. think-pair-share техника).
- Представят се различни възможни решения и отговори на въпроси, които се поставят на гласуване от студентите.
- Учениците записват своя отговор на въпроса или решението (мнението), след което отговорите се четат и приемат или отхвърлят от групата.

Оценъчни техники при формиращото оценяване

Учителите могат да оценяват напредъка на учениците и по следните начини:

- учениците предварително записват разбираня и идеи за понятията, зависимостите и другите учебни елементи от ежедневния си опит, като след обучението тези знания се сравняват с придобитите
- учениците правят кратки изводи и обобщения на основните идеи в урока, след което ги четат и сравняват взаимно
- учениците попълват кратък въпросник за най-важното в съдържанието след урока, след което се анализират отговорите
- учениците решават проблеми след обучението, като гласно обсъждат алгоритъма си на действие и обясняват стратегията си на решаване
- учениците гласно проследяват причинно-следствени връзки в явления или събития (*Кое мотивира поведението на главния герой или историческо събитие и др.*)

Провокирането на дискусия с предварително обмислени насочващи въпроси създава най-добрите възможности за подобряване на разбирането и осмислянето на учебния материал

Карта за познавателна рефлексия

отлично (**), добре (*), слабо (-)

Сравнява разликите в самооценяването и оценяването.

Образуват се балове, които показват разликите:

**/*-1бал, */- 2 бала, **/- 3 бала

	знания	умения
самооценка	** ** **	**
оценка	** * -	*
разлика	* **	*

Карта за познавателна рефлексия

- За равнището на **развитие на личностната рефлексия** може да се съди по съчетаване на нивото на **самооценката на учениците и оценката от обективни тестове или на учителя.**

Диагностика. Анализират се разликите между оценката на учителя и самооценката и се превръщат в балове

++ + - 1 бал;   + - 2 бала;   ++ - 3 бала.

- сумата от баловете се дели на сумата от символите за оценка и самооценка.
- полученият показател характеризира нивото на развитие на рефлексията:

0-0,5 – високо

0,5-1,0 - средно

повече от 1,0 - ниско

Black and Wiliam (1998) препоръчват:

- честите кратки проверки са по-добри от дългите тестове, правени през големи интервали от време.
- проверките на новите знания и умения, формирани в един или няколко урока, да се проверяват до една седмица след изучаването им.
- да се търсят най-добрите тестове и методи за оценяване, като учителите споделят взаимно опита си и търсят и събират най-подходящите за съответните учебни цели.

Сумативно оценяване

- **Сумативното оценяване** се формира върху основата на данни, получени чрез прилагане на комплекс от процедури за установяване, измерване и сравняване на постиженията на учениците в обучението.

Примерно съотношение при формиране на срочна и годишна оценка
(в учебната програма за предмета *Човекът и природата*)

- Текущи оценки от писмени, устни и практически изпитвания- 40%
- Оценки от контролни работи – 30%
- Оценки от други дейности(домашни, проекти, семинари)-30%

.

Портфолио:

- показва индивидуалния прогрес,
- проследява динамиката в обучението на ученика и училищните и извънучилищните му постижения.

Предназначение - използва се от училището, родителите, учениците.

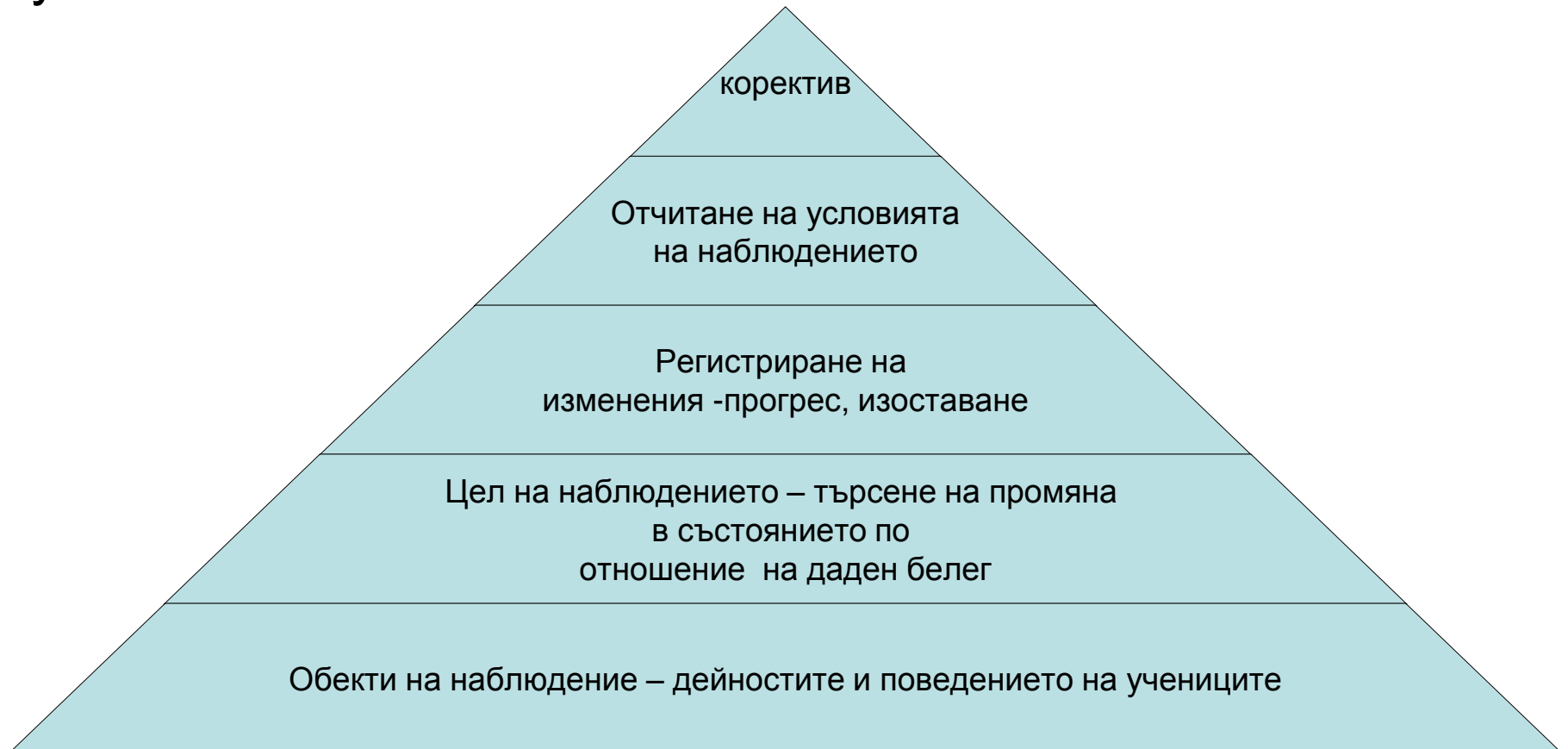
Име	
Домашна работа	
Индивидуално изпитване	
Фронтално изпитване	
Участие в беседи, дискусии	
Съобщение или кратък доклад	
Самостоятелна работа с учебник и др.	
Решаване на задачи	
Изпълнение на лабораторни работи	
Участие в екипни дейности в клас	
Тестове, текущи и тематични	
Тетрадка, записки и работа в час	
Работни листове	

Методи за вътрешноучилищно оценяване

- наблюдение
- тестове с избираем отговор, есета
- анкетни карти
- самостоятелна работа
- работа в екип
- решаване на задачи
- експериментална дейност
- други

Наблюдението като метод при формиращото оценяване

Наблюдението е системно, активно, обективно и целенасочено възприемане на обекти при определени условия.

Тестовете като инструмент за измерване

- *„Тестът – инструмент, с помощта на който по резултатите от изпълнението на стандартизирани задачи може да се съди за психофизиологическите и личностните характеристики, а също така за знанията, уменията и компетенциите на тестирания”.*
- Тестът – метод на обучение и оценка
Тестовото изпитване е надежден метод за оценяване **само ако ученикът е обучаван да работи с тестове.**

Предимства на тестовото изпитване

- обективен и надежден метод
- бързо се проверява
- бързо се диагностицират типични грешки
- създава положителна мотивация
- оценката не зависи от краснопис и правопис
- може да провери наведнъж голям обем от училищно съдържание.

Проверката може да се извърши от неквалифицирано лице или автоматично.

Оценката е обективна и не зависи от проверяващия.

И недостатъци...

- проверява крайния продукт на действието
- предоставя възможност за налучване на верния отговор
- трудно измерва личностни характеристики (творчество, оригиналност)
- трудно се прави добър тест.

Анкетите като метод за формиращо оценяване

- основа за педагогически изследвания
- представлява система от отворени или затворени въпроси
- изисква предварително съставяне на анкетна карта
- може да бъде или да не бъде анонимна
- измерва най-добре отношения и оценки

Оценъчни техники при формиращото оценяване

Шест важни изисквания доминиращо определят обратната връзка с учениците при самостоятелна работа.

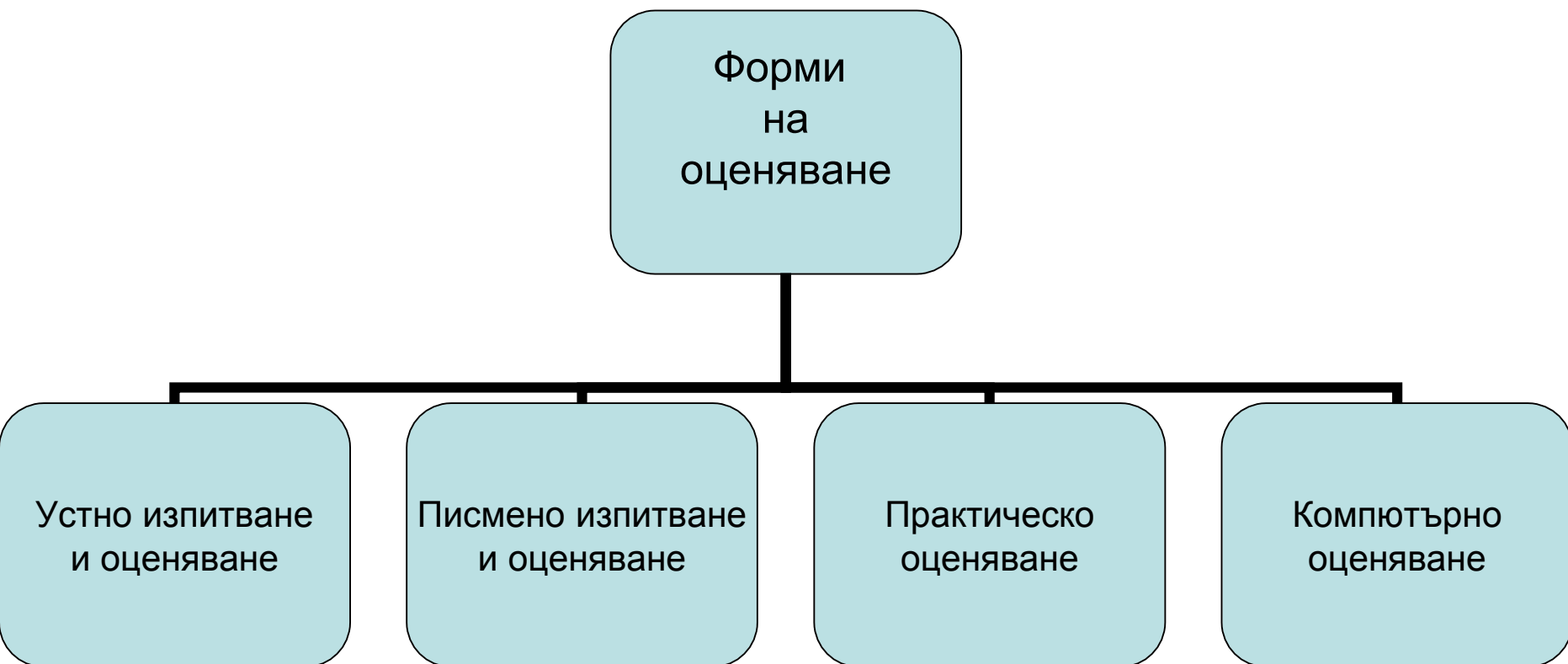
Ученикът трябва да:

1. събира информация с определена цел от книжни и от електронни източници (*информацията от електронните източници изисква проверка на достоверността на фактите*)
2. проверява получената информация за доказателства от съвременната наука
3. изразява ясно основната идея на събраната информация с обособени изводи и решения
4. представя информацията в структуриран и логичен ред, като не копира източниците на използваната информация
5. представя информацията грамотно, със спазване на граматичните и пунктуационните правила
6. представя информацията в стил, който е обсъден предварително с учителя.

Форми на изпитване и оценяване- определят се според целите на обучението

По отношение на вида на дейността на ученика:

Устно изпитване

- във всички видове уроци
- разнообразни въпроси и дейности
- изслушване без прекъсване
- възможност за поправяне на грешни разсъждения, подпомагане на ученика при логическото формиране на отговора на въпроса
- задаване на уточняващи въпроси при неразбиране

Примерни критерии при устен отговор

- **пълнота на отговора** (няма допълнения от класа и учителя)
- **логичност на отговора** (няма нарушени логически връзки и последователност на изложението *причина - следствие*);
- **аргументираност на отговора** (*доказателственост, използване на факти за обяснение на явления, събиране на факти с цел доказване или опровергаване на твърдение*);
- **даване на примери** от и извън съдържанието в учебника;
- **владееене на понятийния** (терминологичния) език на предмета;
- **съблюдаване на нормите** на култура на речта.

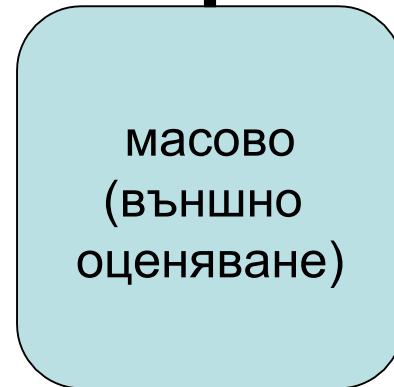
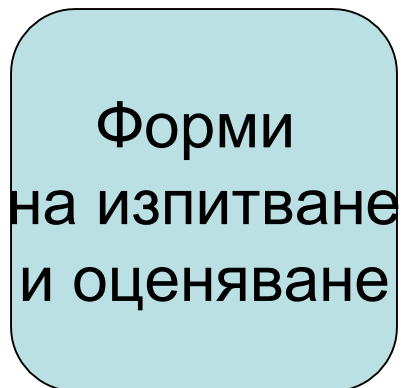
Писмено изпитване и оценяване

В зависимост от целите на проверката и оценката писмените работи (контролни, класни работи, решаване на задачи, есе, съчинение, графики, схеми и др.) имат следните **предимства**:

1. Намалява се времето за изпитване с едновременното изпитване на много ученици.
2. Има доказателствен материал за обективност на оценката.
3. Включват се задачи на различни равнища на сложност, по-добра диагностика на знанията.
4. По-добре се проверяват формирани умения, усвоени методи, техники и др.
5. Може да се включи по-голям обем от учебното съдържание.
6. Учениците работят със свой темп на изпълнение на задачите.

По отношение на участие на субектите в процеса на

оценяване:

Фронтално изпитване (въпроси към целия клас)

- при актуализация на знанията и уменията
- при лабораторни упражнения, практикуми
- в беседата, дискусиата и т.н.
- въпросите са кратки и насочват към основната тема, ангажира се вниманието на класа и се диагностицира разбирането на тематиката.

Основни въпроси за индивидуално изпитване

(устно, писмено, практическо, компютърно)

- за установяване на съществени връзки и отношения;
- за установяване на причинно-следствени връзки (обяснения);
- за сравняване на свойства и признаци;
- за касификация по признак;
- за определяне на понятие, процес или явление;
- за изброяване на свойства, характерни черти и качества на обекти (описания);
- за значения на събития, открития, факти;
- за обосноваване и доказателство;
- за предназначения на обекти;
- за оценки на факти, събития и др.

Допълнителни въпроси за индивидуално изпитване се задават, когато:

- изложението е с основни пропуски (за допълване на отговора)
- не се говори по въпроса (може би не е разбран въпроса)
- отговорът е погрешен
- се изисква пояснение на въпроса
- се цели потвърждаването на отговора (несигурно обяснение)
- се уточнява окончателната оценка

Видове въпроси:

- **закрити въпроси** - въпроси, които могат да имат само един правилен отговор;
- **конвергентни въпроси** - те предполагат насочване на вниманието на ученика към ограничен кръг от няколко възможни правилни отговора на въпроса;
- **дивергентни въпроси** - предполагат по-голяма свобода на мисленето и ученикът избира измежду повече възможни *вариативни* правилни отговори;
- **открити въпроси** - свободни мнения и оценки върху изучавания материал

Критерии за ефективност на въпросите:

- добрият въпрос съответства точно на целта, която проверява
- добрият въпрос пита за нещо точно определено на прост, ясен и еднозначен език, който учениците разбират
- добрият въпрос предизвиква и провокира мисленето.
- добрият въпрос е съобразен с възрастта, способностите и интересите на учениците, към които е адресиран.

Критерии за оценяване -

описания на това, което трябва да се знае и умее, за да се демонстрира постигането на планирания резултат от обучението, служи за съпоставяне на постиженията с целите

- Компоненти на критерия – съдържат *определител* (спецификатор) на действието, който разкрива съдържанието на изискването, степента на сложност на действието и условията, при които се извършва.
- За всеки планиран резултат трябва да има поне 1 до 3-4 критерия.

Критерий
за
оценяване
(за всяка дейност)

Активен глагол
(обяснение на
действието)

Съдържателна
част

Определител

Примери:

Учебна програма, Човекът и природата, 5 клас

Очакван резултат по тема 3.2. Земята и Слънчевата система:

Обяснява смяната на сезоните, фазите на Луната, лунните и слънчеви затъмнения с движението на Луната и Земята.

1. Критерий за оценяване:

Описва взаимното разположение на Земята и Слънцето при всички сезони, като чертае (или използва готова) схема.

2. Критерий за оценяване:

Разграничава слънчево от лунно затъмнение по зададени схеми.

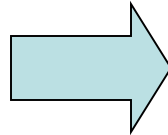
3. Критерий за оценяване

Свързва фазите на Луната с взаимното разположение на Луната, Земята и Слънцето.

•

Обекти и показатели на оценяването

- Знания
- Умения
- Навици
- Отношения
- Компетентности

Пълнота
Осъзнатост
Правилност
Точност
Трайност
Връзка с живота
Умение да се прилагат
Форма на
изразяването им

Още показатели за равнища на уменията:

- пълнота на изпълняваните операции
- рационалност на последователността на операциите
- осъзнатост на действията, ниво на самостоятелност
- творчество при решаване на проблеми и др.
- АКТИВНОСТ

Компоненти
на
очаквания
резултат от
обучението

```
graph TD; A[Компоненти на очаквания резултат от обучението] --- B[Съдържание на обучението (какво се усвоява)]; A --- C[Познавателно равнище на усвояването]; A --- D[Вид на учебната дейност на учениците];
```

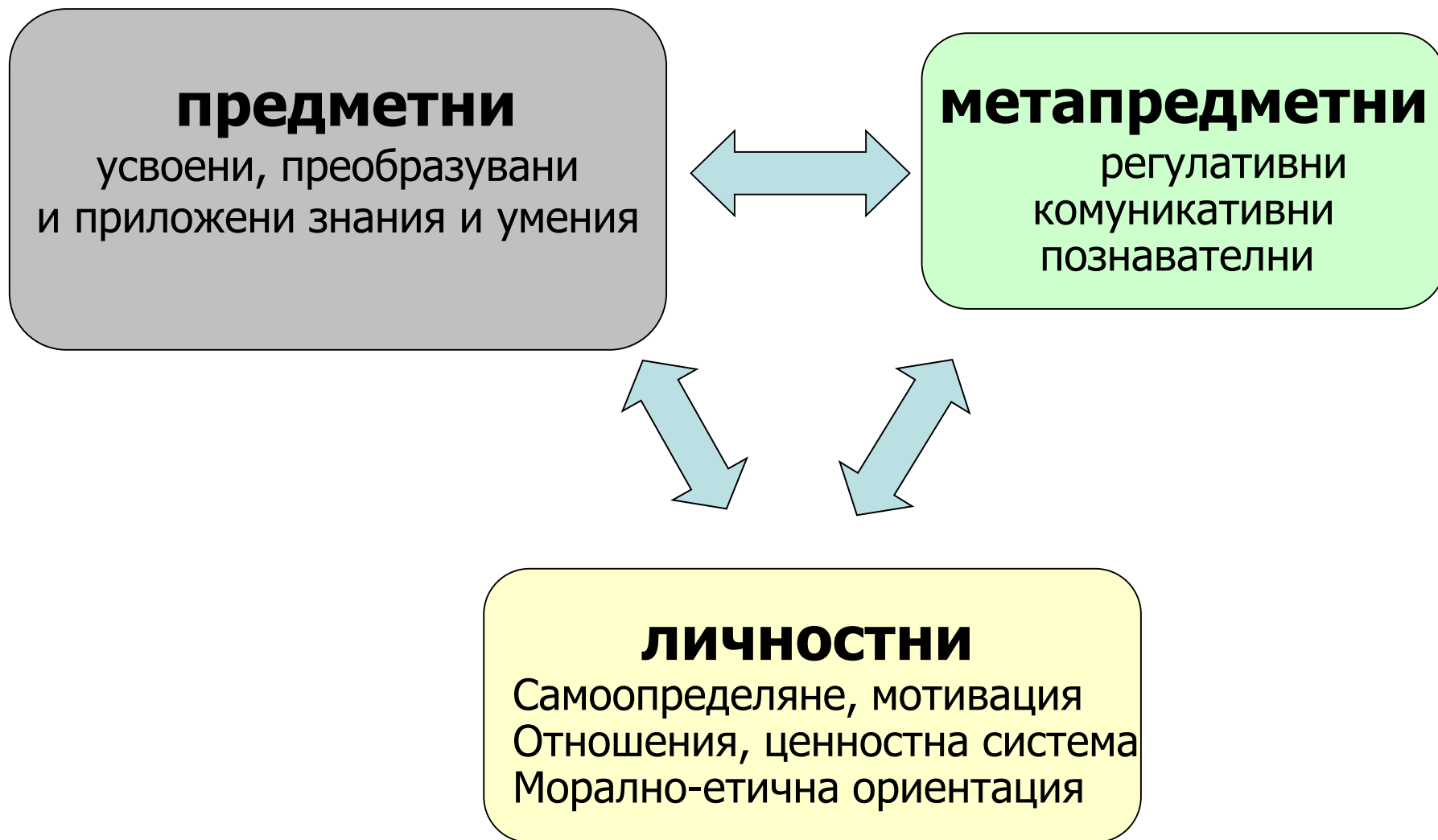
Съдържание на
обучението
(какво се усвоява)

Познавателно
равнище
на усвояването

Вид на учебната
дейност
на учениците

Резултати от обучението

Предметни знания

1. Фактически знания

- знания за терминология (понятия, символи, схеми)
- знания за специфични детайли и елементи (за изучавания предмет)

2. Концептуални знания

- знания за класификации и категории
- знания за принципи, отношения
- знания за теории, модели и структури

Предметни знания и умения (фактически и концептуални)

- разпознава обекти
- изброява факти, събития, явления
- дефинира (словесно, алгебрично, графично, таблично) зависимости, (формули)
- решава задачи по алгоритъм
- интерпретира информация (прекодирана информация),
- открива и представя връзки (обяснение на причинно-следствени връзки)
- класифицира по даден признак
- класифицира по избран признак
- анализира информация (сравняване, аналогии, индукция, дедукция)
- открива отношения между части от цялото)

Предметни знания и умения (фактически и концептуални)

- извежда общи характеристики (обобщения);
- използва различна по вид информационна среда (работа с учебник, интернет)
- описва наблюдение
- използва процедури в позната ситуация (умение за работа с уреди и прибори, измервания)
- прилага процедури в нова ситуация
- организира и представя информация (схеми, графики)
- открива критерии за оценяване, оценява (търси аргументи “за” и “против”)
- избира подходящи методи и подходи за решаване на проблем.

Метапредметни знания

1. Процедурни знания (как се прави)

- владееене на специфични умения и алгоритми
- владееене на специфични техники и методи
- знания за това, кой метод кога да се приложи

2. Знания за мисленето като цяло

- способности за учене - запомняне и структуриране
- знания за познавателната дейност (планиране, контролиране)
- самопознаване (как уча най-добре)

Метапредметни знания

(процедурни)

- знания за методи и алгоритми
- планиране на дейност
- правила за решаване на определен практически проблем
- методи за решаване на задачи (проблеми);
- нови методи за учене
- методи за работа в екип
- методи за събиране и анализ на информация
- методи за оценка на резултати
- самооценка на собствената дейност.

Познавателни (когнитивни) равнища

знание	разбиране	приложение	анализ	синтез	оценка
<p>изброява</p> <p>дефинира</p> <p>наименува</p> <p>назовава</p> <p>казва</p> <p>определя</p> <p>идентифицира</p> <p>описва</p> <p>открива</p> <p>очертава</p> <p>рецитира</p> <p>узнава</p> <p>формулира</p>	<p>сравнява</p> <p>демонстрира</p> <p>разграничава</p> <p>обобщава</p> <p>систематизира</p> <p>структурира</p> <p>измерва</p> <p>подбира</p> <p>опростява</p> <p>пресмята</p> <p>преобразува</p> <p>преформулира</p> <p>илюстрира</p> <p>класифицира</p> <p>Обяснява</p> <p>екстраполира</p> <p>превежда</p> <p>свързва</p> <p>съотнася</p> <p>съпоставя</p> <p>трансформира</p>	<p>оперира</p> <p>прилага</p> <p>използва</p> <p>пресмята</p> <p>продуцира</p> <p>решава</p> <p>демонстрира</p> <p>изготвя</p> <p>разработва</p> <p>изработва</p> <p>моделира</p> <p>модифицира</p> <p>променя</p>	<p>анализира</p> <p>изследва</p> <p>прегрупира</p> <p>предсказва</p> <p>прогнозира</p> <p>разглобява</p> <p>Разделя</p> <p>класифицира</p>	<p>аранжира</p> <p>генерира</p> <p>експериментира</p> <p>интерпретира</p> <p>комбинира</p> <p>композира</p> <p>конструира</p> <p>организира</p> <p>планира</p> <p>проектира</p> <p>ревизира</p> <p>създава</p>	<p>аргументира</p> <p>защитава</p> <p>избира</p> <p>контролира</p> <p>критикува</p> <p>отхвърля</p> <p>оценява</p> <p>преценява</p> <p>приема</p> <p>проверява</p>

ПРАКТИЧЕСКА ДЕЙНОСТ

БЛАГОДАРЯ

ЗА

ВНИМАНИЕТО!